

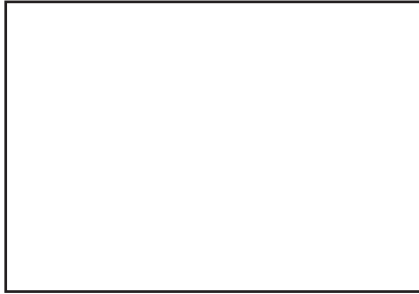

چهارک

مهدي سليمانى آشتياني

مجموعه گل

چهل حدیث ذکر

تهیه و تدوین: اداره امور فرهنگی آستان قدس رضوی

نویسنده: مهدی سلیمانی آشتیانی

مدیر هنری و طراح گرافیک: رضا باباجانی

صفحه آرایی: محمود بازدار

تذهیب جلد: سیده فهیمه کاظمی

ناشر: انتشارات قدس رضوی

نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۱

شمارگان: ۳۰۰۰

چاپ: مؤسسه فرهنگی قدس

شابک:

نشانی تهیه کننده: مشهد، حرم مطهر، صحن جامع رضوی

ضلع غربی، اداره امور فرهنگی

تلفن: ۰۵۱۱-۲۰۰۲۵۶۷

صندوق پستی: ۳۵۱-۹۱۷۳۵

حق چاپ محفوظ است.

ذکر

- ۱ یاد خداوند
- ۲ نیکوترین سخن
- ۳ اهلِ خدا
- ۴ فرزندانِ آخرت
- ۵ آخرت گرایان
- ۶ داشته‌های مؤمن
- ۷ نشانه‌ی مؤمن
- ۸ خلوت شیعیان
- ۹ صفات پیروان
- ۱۰ آتش و نفاق
- ۱۱ طاعت همیشه
- ۱۲ درگاه امید
- ۱۳ رمز موفقیت
- ۱۴ دل بیدار
- ۱۵ دوستت دارد!
- ۱۶ یاد عبادت
- ۱۷ آداب ذکر
- ۱۸ فرمانبرداری
- ۱۹ ذکر صبح و شام
- ۲۰ در مصیبت و معصیت

مجموعه گل

فرصت نیک بختان	۲۱
یاد مُدام	۲۲
یاد نهران	۲۳
ذکر مسجد	۲۴
ذکر خدا در خانه	۲۵
بازار و ذکر	۲۶
خیر دنیا و آخرت	۲۷
کفاره‌ی گناهان	۲۸
تشنه و سیراب	۲۹
مایه‌ی نیک‌نامی	۳۰
لحظه‌های ماندگار	۳۱
غفلت ابلیس	۳۲
فراموشی خدا	۳۳
کیفر درونی	۳۴
کوردل	۳۵
فرصت و سوسه	۳۶
قساوت قلب	۳۷
مجلسِ حسرت	۳۸
مرگ زندگی	۳۹
مرگِ قلب	۴۰

پیشگفتار

قدر "مجموعه‌ی گل" مرغ سحر داند و بس...

کلام خاندان عصمت و طهارت علیهم‌السلام چونان آفتابی است که زیستن بشر در ظل انوار آن، رنگی آسمانی می‌گیرد و طعمی الهی می‌یابد. پیامبر اعظم صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم و ائمه‌ی اطهار علیهم‌السلام، روشنگران طریق سعادتند و با هدایت‌های آن بزرگواران، گام‌های موفقیت و سعادت را در زمینه‌های مختلف زندگی می‌توان برداشت.

"مجموعه‌ی گل" عنوان کلی کتب احادیث موضوعی است که به همت محققان و نویسندگان دینی گرد آمده است و در هر کدام از آن به موضوعی خاص پرداخته شده که زوایای مختلف آن از منظر دین مورد مذاقه قرار گرفته است.

در این مجموعه سعی شده است کاربردی‌ترین موضوعات و مباحثی که نیاز بیشتر جامعه است ارائه شود. همچنین تلاش شده تا احادیثی مطرح شود که از حیث سند متقن باشد.

امید است مجموعه‌ی حاضر، بهانه‌ای شود تا فعالیت‌های گسترده‌ای در نشر آموزه‌های خاندان نور ﷺ انجام گیرد و جامعه اسلامی سرشار از معارف بلند اهل بیت ﷺ گردد.

آستان قدس رضوی
معاونت تبلیغات و ارتباطات اسلامی
اداره‌ی امور فرهنگی

مقدمه

«أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ؛ همانا یاد خدا آرام بخش دل‌هاست»^۱.

یاد و ذکر خدا آرام‌جان‌ها و رمز خودسازی و سازندگی و صعود به قله‌ی کمالات انسانی و برترین سرمایه‌ی انسان برای تأمین سعادت فردی و اجتماعی و نیل به درجات معنوی است.

و باز قرآن کریم می‌فرماید:
«يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اذْكُرُوا اللَّهَ ذِكْرًا كَثِيرًا وَ سَبِّحُوهُ بُكْرَةً وَأَصِيلًا؛ ای کسانی که ایمان آورده‌اید! خدا را یاد کنید؛ یادی بسیار، و صبح و شام، او را به پاکی بستايند»^۲.

"ذکر" به معنای "یاد کرد" در مقابل فراموشی است و علمای لغت گفته‌اند ذکر مانند حفظ، به معنای یاد سپاری و یادآوری است. ذکر در قرآن و احادیث اسلامی، "یاد خداوند

سوره‌ی مبارکه‌ی رعد، آیه‌ی ۲۵۲ . ۱

سوره‌ی مبارکه‌ی احزاب، آیات ۴۱ و ۴۲ . ۲

متعال" در مقابل نسیان و غفلت از اوست. بر اساس روایاتی که بخشی از آن‌ها در این نوشتار کوچک آمده است، یاد خدا، فلسفه‌ی همه‌ی عبادات و هدف برنامه‌های تکامل‌آفرین اسلام است.

حقیقت یاد خدا، توجه دل به آفریدگار جهان و احساس این واقعیت است که جهان محضر خداست و انسان در حضور اوست و این حالت، با شناخت و توجه به او حاصل می‌شود. بنابراین توحید که نتیجه‌ی شناخت خدا است و اطاعت از ذات اقدس الهی که ثمره‌ی توجه به حضور اوست؛ نشانه‌ی معرفت و ذکر حقیقی است. در نتیجه، کسی که با زبان ذکر می‌گوید ولی کردار او با گفتارش هماهنگ نیست؛ غافل و فراموش کار شمرده می‌شود نه ذاکر.

با الهام از معارف قرآن و حدیث شاید بتوان گفت مهم‌ترین عوامل یاد خدا و تداوم آن عبارت است از:

۱. پیکار با موانع یاد خدا

۲. تقویت خداشناسی

۳. یاد مرگ

۴. دعا برای الهام شدن ذکر خدا

با دعای زیبای امیرالمؤمنین علیه السلام این کوتاه را
زینت می‌بخشیم.

امام علی علیه السلام می‌فرماید: «إلهی و ألهمنی و لهاً
بذکرک إلی ذکرک؛ خداوندا! با یادت، در من
شیدایی به یاد خودت را الهام فرما!»

و من الله التوفیق

مهدی سلیمانی آشتیانی

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ:

أَلَا أُخْبِرُكُمْ بِخَيْرِ أَعْمَالِكُمْ لَكُمْ، وَ أَرْفَعِهَا فِي
دَرَجَاتِكُمْ، وَ أَزْكَاهَا عِنْدَ مَلِيكِكُمْ، وَ خَيْرٍ لَكُمْ
مِنَ الدِّينَارِ وَ الدَّرْهِمِ، وَ خَيْرٍ لَكُمْ مِنْ أَنْ تَلْقَوْا
عَدُوَّكُمْ فَتَقْتُلُوهُمْ وَ يَقْتُلُوكُمْ؟ فَقَالُوا: بَلَى! فَقَالَ:
ذِكْرُ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ كَثِيرًا.

آیا به شما از بهترین اعمالتان خبر ندهم که از
همه‌ی اعمالتان بلندپایه‌تر و نزد پروردگارتان،
پاکیزه‌تر و برایتان از [انفاق] درهم و دینار بهتر
است و از این‌که با دشمنتان رو به رو شوید و
بکشید و کشته شوید، با ارزش‌تر است؟ گفتند:
چرا! فرمود: بسیار یاد کردن خداوند عزوجل.

نیکوترین سخن

قَالَ الصَّادِقُ عليه السلام:

مَا مِنْ شَيْءٍ إِلَّا وَلَهُ حَدٌّ يَنْتَهَى إِلَيْهِ إِلَّا الذُّكْرُ؛ فَلَيْسَ لَهُ حَدٌّ يَنْتَهَى إِلَيْهِ، فَرَضَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ الْفَرَائِضَ فَمَنْ أَدَاهُنَّ فَهُوَ حَدُّهُنَّ، وَ شَهْرَ رَمَضَانَ فَمَنْ صَامَهُ فَهُوَ حَدُّهُ، وَالْحَجَّ فَمَنْ حَجَّ فَهُوَ حَدُّهُ، إِلَّا الذُّكْرُ؛ فَإِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ لَمَيْرِضَ مِنْهُ بِالْقَلِيلِ، وَ لَمْ يَجْعَلْ لَهُ حَدًّا يَنْتَهَى إِلَيْهِ.

هر چیزی حدّ و مرزی دارد که در آنجا به پایان می‌رسد، مگر یاد خدا که آن را حدّ و مرزی نیست. خداوند عزّوجلّ فرایض را واجب گردانید و هر کس آن‌ها را به جای آورد؛ همان، حدّ آن‌هاست. ماه رمضان را واجب گردانید و هر کس این ماه را روزه بدارد؛ همان، حدّ اوست. حج را واجب گردانید و هر کس حج بگزارد؛ همان، حدّ اوست؛ به جز یاد خدا که خداوند عزّوجلّ به اندک از آن رضایت نداده و برایش حدّی که در آنجا پایان پذیرد، قرار نداده است.

الکافی، ج ۲، ص ۴۹۸

۳
اهلِ خدا

— قَالَ عَلِيٌّ عليه السلام:

— أَهْلُ الذِّكْرِ، أَهْلُ اللَّهِ وَخَاصَّتُهُ .

— اهل ذکر، اهل خدا و خاصان اویند.

فرزندان آخرت

قَالَ الْبَاقِرُ عليه السلام:

إِنَّ أَبْنَاءَ الْآخِرَةِ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ، الْعَامِلُونَ،
الزَّاهِدُونَ، أَهْلُ الْعِلْمِ وَالْفَقْهِ، وَأَهْلُ فِكْرَةٍ
وَأَعْتِبَارٍ وَاعْتِبَارٍ، لَا يَمَلُّونَ مِنْ ذِكْرِ اللَّهِ.

فرزندان آخرت، آنانند که ایمان دارند و عمل می‌کنند و به دنیا، دل نبسته‌اند و اهل دانش و فهم و اهل اندیشیدن و عبرت گرفتن و آزمون هستند، و از یاد خدا خسته نمی‌شوند.

آخرت گرایان ۵

قَالَ اللَّهُ تَعَالَى:

يَا أَحْمَدُ، إِنَّ أَهْلَ الْخَيْرِ وَأَهْلَ الْآخِرَةِ أَعْيُنُهُمْ
بَاكِئَةٌ، وَقُلُوبُهُمْ ذَاكِرَةٌ؛ إِذَا كُتِبَ النَّاسُ مِنْ
الْغَافِلِينَ كُتِبُوا مِنَ الذَّاكِرِينَ.

ای احمد! نیکان و آخرت‌گرایان دیدگانشان
[همواره] گریان است و دل‌هایشان یادآور
[خدا]. آن‌گاه که مردم از غافلان نوشته می‌شوند،
آنان از یاد‌کنندگان قلمداد می‌شوند.

داشته‌های مؤمن

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ:

أَرْبَعٌ لَا يَصِيبُهُنَّ إِلَّا مُؤْمِنٌ: الصَّمْتُ؛ وَ هُوَ
 أَوَّلُ الْعِبَادَةِ، وَ التَّوَاضُّعُ لِلَّهِ سُبْحَانَهُ وَ تَعَالَى، وَ
 ذِكْرُ اللَّهِ عَلَى كُلِّ حَالٍ، وَ قِلَّةُ الشَّيْءِ - يَعْنِي
 قِلَّةَ الْمَالِ - .

چهار چیز است که جز مؤمن، کسی به آن‌ها
 دست نمی‌یابد: سکوت که آغازین عبادت
 است، فروتنی برای خداوند پاک و بلند مرتبه،
 یاد کردن خدا در همه حال و کم چیز بودن -
 یعنی دارایی اندک داشتن - .

نشانه‌ی مؤمن

قَالَ عَلِيُّ ؓ:

المؤمن دائم الذكر، كثير الفكر، على
النعماء شاكراً، وفي البلاء صابراً.

مؤمن؛ همواره به یاد خداست، بسیار می‌اندیشد،
بر نعمت سپاسگزار است و در گرفتاری،
شکیباست.

خلوت شیعیان

— قَالَ الصَّادِقُ عليه السلام:

— شِيعَتُنَا الَّذِينَ إِذَا خَلَوْا ذَكَرُوا اللَّهَ كَثِيرًا.

— شیعیان ما، آنانند که هرگاه خلوت کنند، خدا را فراوان یاد می‌کنند.

صفات پیروان

قال الباقر عليه السلام:

ما كانوا يعرفون . . . إلا بالتواضع،
والتخشع، والأمانة، وكثرة ذكر الله .

امام باقر عليه السلام - در بیان صفات پیروان اهل بیت علیهم السلام -

فرمود: شناخته نمی شوند... مگر با فروتنی، خاکساری،
امانتداری و بسیار به یاد خدا بودن.

۱۰ آتش و نفاق

— قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ:

— مَنْ ذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا كُتِبَتْ لَهُ بَرَاءَتَانِ: بَرَاءَةٌ
مِنَ النَّارِ وَ بَرَاءَةٌ مِنَ النِّفَاقِ.

— هر کس بسیار یاد خدا کند، دو تضمین برایش
نوشته شود: یکی رهایی از آتش، و دیگری
رهایی از نفاق.

طاعت همیشه ۱۱

قَالَ عَلِيُّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ:

اشْغَلُوا أَنْفُسَكُمْ بِالطَّاعَةِ، وَالسِّنَّتِكُمْ بِالذِّكْرِ،
وَ قُلُوبِكُمْ بِالرِّضَا فِيمَا أَحْبَبْتُمْ وَ كَرِهْتُمْ.

جان‌های خویش را به طاعت، مشغول دارید و
زبان‌هایتان را به ذکر و دل‌هایتان را به رضایت
از آنچه خوش دارید و خوش نمی‌دارید.

— قَالَ عَلِيُّ عليه السلام:

— اذْكُرُوا اللَّهَ يَذْكُرْكُمْ؛ فَإِنَّهُ ذَاكِرٌ لِمَنْ ذَكَرَهُ،
وَأَسْأَلُوا اللَّهَ مِنْ رَحْمَتِهِ وَفَضْلِهِ؛ فَإِنَّهُ لَا
يَخِيبُ عَلَيْهِ دَاعٍ دَعَاهُ.

— به یاد خدا باشید تا به یاد شما باشد؛ زیرا هر
کس به یاد او باشد، خدا نیز به یاد اوست، و از
خداوند، از رحمت و فضلش درخواست کنید؛
زیرا هیچ کس نیست که از او بخواهد و از
درگاهش نومید برگردد.

خَيْرُ مَا اسْتَنْجَحْتَ بِهِ الْأُمُورَ ذِكْرُ اللَّهِ سُبْحَانَهُ.

بهترین وسیله‌ی موفقیت تو در کارها، یاد خداوند سبحان است.

دلِ بیدار

— قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ:

— نَبِّهِ بِالذِّكْرِ قَلْبَكَ، وَ جَافِ عَنِ النَّوْمِ جَنْبَكَ،
وَ اتَّقِ اللَّهَ رَبَّكَ .

— دلت را با یاد [خدا] بیدار بدار و پهلویت را از
[بستر] خواب، دور گردان، و از پروردگارت؛ خدای
یگانه پروا داشته باش!

دوستت دارد!

— قَالَ عَلِيٌّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ:

— إِذَا رَأَيْتَ اللَّهَ سُبْحَانَهُ يُونِسُكَ بِذِكْرِهِ، فَقَدْ أَحَبَّكَ.

— هرگاه دیدی که خداوند سبحان تو را با یادش
مأنوس ساخته است، بی‌گمان دوستت دارد.

یاد عبادت

— قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ:

— ذِكْرُ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ عِبَادَةٌ وَ ذِكْرِي عِبَادَةٌ وَ ذِكْرُ
عَلِيٍّ عِبَادَةٌ وَ ذِكْرُ الْأُمَّةِ مِنْ وُلْدِهِ عِبَادَةٌ.

— خداوند عزوجل را یاد کردن، عبادت است. مرا یاد کردن، عبادت است. علی را یاد کردن، عبادت است و امامان از نسل او را یاد کردن، [نیز] عبادت است.

قَالَ عَلِيُّ ؓ:

لَا تَذْكُرِ اللَّهَ سُبْحَانَهُ سَاهِيًا، وَلَا تَسْسُهُ لَاهِيًا، وَ
إِذَا ذَكَرَهُ كَامِلًا يُوَافِقُ فِيهِ قَلْبُكَ لِسَانَكَ، وَيَطَابِقُ
إِضْمَارُكَ إِعْلَانُكَ، وَلَنْ تَذْكُرَهُ حَقِيقَةَ الذِّكْرِ حَتَّى
تَنْسِيَ نَفْسَكَ فِي ذِكْرِكَ، وَتَفْقِدَهَا فِي أَمْرِكَ.

خداوند سبحان را نه با بی توجهی یاد کن و نه
از سر غفلت فراموشش کن؛ بلکه او را کامل
یاد نما، آن گونه که دلت با زیانت هم نوا باشد و
نهانت با آشکارت سازگار. تو به راستی به یاد
خدا نخواهی بود، مگر آنگاه که خودت را در
[هنگام] یاد کردنت [از خدا]، از یاد ببری و در
وقت ذکر گفتن، خویشتن را گم کنی.

فرمانبرداری

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ:

مَنْ أَطَاعَ اللَّهَ فَقَدْ ذَكَرَ اللَّهَ، وَإِنْ قَلَّتْ صَلَاتُهُ
وَصِيَامُهُ وَتِلَاوَتُهُ. وَمَنْ عَصَى اللَّهَ فَقَدْ نَسَى
اللَّهَ، وَإِنْ كَثُرَتْ صَلَاتُهُ وَصِيَامُهُ وَتِلَاوَتُهُ
لِلْقُرْآنِ.

هر کس از خدا فرمان برد، در حقیقت خدا را یاد کرده است؛ اگر چه نماز و روزه و قرآن خواندنش اندک باشد، و هر کس خدا را نافرمانی کند، در حقیقت او را فراموش کرده است؛ اگر چه نماز و روزه و تلاوت قرآنش بسیار باشد.

معانی الأخبار، ص ۳۹۹

ذکر صبح و شام

قَالَ اللهُ تَعَالَى:

يَا بَنَ آدَمَ، اذْكُرْنِي بَعْدَ الْفَجْرِ سَاعَةً، وَ اذْكُرْنِي
بَعْدَ الْعَصْرِ سَاعَةً، أَكْفِكَ مَا أَهَمَّكَ.

ای پسر آدم! پاسی پس از سپیده دم و پاسی پس
از عصر، مرا ذکر گوی تا خواسته های تو را
برآورده سازم.

در مصیبت و معصیت

قَالَ عَلِيُّ عليه السلام:

الذِّكْرُ ذِكْرَانِ: ذِكْرُ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ عِنْدَ الْمُصِيبَةِ،
وَ أَفْضَلُ مِنْ ذَلِكَ ذِكْرُ اللَّهِ عِنْدَ مَا حَرَّمَ عَلَيْكَ
فَيَكُونُ حَاجِزًا.

یاد خدا کردن، دو گونه است: یاد خدا کردن در هنگام مصیبت، و از این برتر، یاد خدا کردن در هنگام رو به رو شدن با حرام‌های اوست؛ زیرا تو را از ارتکاب آن‌ها باز می‌دارد.

فرصت نیک بختان

قَالَ عَلِيٌّ عليه السلام:

سَهْرُ الْعُيُونِ بِذِكْرِ اللَّهِ فُرْصَةُ السُّعْدَاءِ، وَ
نُزْهَةُ الْأَوْلِيَاءِ.

شب‌زنده‌داری با یاد خدا، فرصت نیک‌بختان و
تفریح دوستان خداست.

یاد مُدام

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ:

أَوْصِيكَ بِتَقْوَى اللَّهِ، وَ صِدْقِ الْحَدِيثِ، وَ
الْوَفَاءِ بِالْعَهْدِ... وَ اذْكُرْ رَبَّكَ عِنْدَ كُلِّ شَجَرٍ
وَ حَجَرٍ.

پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ در سفارش به مُعَاذِ بْنِ جَبَل فرمود:
سفارش می‌کنم تو را به خداپرورایی، راستگویی،
وفای به عهد ... و این‌که در کنار هر درخت و
سنگی به یاد پروردگارت باش!

قَالَ عَلِيُّ ؑ:

مَنْ ذَكَرَ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ فِي السِّرِّ فَقَدْ ذَكَرَ اللَّهَ
كَثِيرًا، إِنَّ الْمُنَافِقِينَ كَانُوا يَذْكُرُونَ اللَّهَ عَلَانِيَةً
وَلَا يَذْكُرُونَهُ فِي السِّرِّ، فَقَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ:
«يِرَاءُونَ النَّاسَ وَلَا يَذْكُرُونَ اللَّهَ إِلَّا قَلِيلًا».

هر که خداوند عزوجل را در نهان یاد کند،
خدا را بسیار یاد کرده است. منافقان، خداوند
را در آشکار، یاد می‌کردند؛ اما در نهان، یادش
نمی‌کردند. پس خداوند عزوجل فرمود: «و با
مردم، ریا می‌کنند و خدا را یاد نمی‌کنند؛ مگر
اندکی!»

ذکر مسجد

- قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ:
- يَا أَبَا ذَرٍّ، كُلُّ جُلُوسٍ فِي الْمَسْجِدِ لَعْوٍ إِلَّا ثَلَاثَةً: قِرَاءَةٌ مُصَلٍِّّ، أَوْ ذِكْرُ اللَّهِ، أَوْ سَائِلٌ عَنِ عِلْمٍ.
- پیامبر اکرم ﷺ - در سفارش به ابوذر - فرمود: ای ابوذر! هر نشستن در مسجد، بیهوده است؛ مگر برای سه کار: قرآن خواندن نمازگزار، یا ذکر خدا گفتن، یا پرسیدن درباره‌ی دانشی.

ذکر خدا در خانه

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ:

مَثَلُ الْبَيْتِ الَّذِي يَذْكُرُ اللَّهُ فِيهِ، وَ الْبَيْتِ
الَّذِي لَا يَذْكُرُ اللَّهُ فِيهِ، مَثَلُ الْحَيِّ وَ الْمَيِّتِ.

حکایت خانه‌ای که در آن خدا یاد می‌شود و
خانه‌ای که در آن، خدا یاد نمی‌شود؛ حکایت
زنده و مرده است.

بازار و ذکر

— قَالَ عَلِيٌّ عليه السلام:

— أَكْثَرُوا ذِكْرَ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ إِذَا دَخَلْتُمُ الْأَسْوَاقَ
عِنْدَ اشْتِغَالِ النَّاسِ؛ فَإِنَّهُ كَفَّارَةٌ لِلذُّنُوبِ، وَ
زِيَادَةٌ فِي الْحَسَنَاتِ، وَلَا تُكْتَبُوا فِي الْغَافِلِينَ.

— چون به بازار رفتید،... بسیار به یاد خدا باشید؛
که کفاره‌ی گناهان و باعث افزونی حسنات
است و [در نتیجه‌ی آن] نامتان در دفتر غافلان
نوشته نمی‌شود.

خیر دنیا و آخرت

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ:

مَنْ أُعْطِيَ لِسَانًا ذَاكِرًا، فَقَدْ أُعْطِيَ خَيْرَ
الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ.

به هر کس زبانی ذکرگو داده شود؛ خیر دنیا و
آخرت داده شده است.

کفاره‌ی گناهان

— قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ:

— كَابِدُوا اللَّيْلَ بِالصَّلَاةِ، وَادْكُرُوا اللَّهَ كَثِيرًا؛
يُكْفِّرْ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ.

— رنج شب زنده‌داری با نماز را تحمل کنید و
خدای را بسیار یاد کنید تا گناهانتان را از شما
بزداید.

تشنه و سیراب

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ:

كُلُّ أَحَدٍ يَمُوتُ عَطْشَانَ، إِلَّا ذَاكَرَ اللَّهِ.

هر شخصی تشنه می‌میرد، مگر یادکننده‌ی خداوند.

۳۰

مایه‌ی نیک‌نامی

— قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ:

— عَلَيْكَ بِذِكْرِ اللَّهِ وَ تِلَاوَةِ الْقُرْآنِ؛ فَإِنَّهُ
رَوْحٌ فِي السَّمَاءِ، وَذِكْرُكَ فِي الْأَرْضِ.

— بر تو باد یاد خدا و تلاوت قرآن؛ زیرا این کار،
مایه‌ی خوشبویی تو در آسمان و نیک‌نامی‌ات
در زمین است!

— مسند ابن حنبل، ج ۴، ص ۱۶۳

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ:

نَزَلَ جِبْرَائِيلُ ﷺ إِلَيَّ وَ قَالَ لِي: يَا مُحَمَّدُ!
رَبُّكَ يَقْرُتُكَ السَّلَامَ، وَيَقُولُ لَكَ: كُلُّ سَاعَةٍ
تَذْكُرُنِي فِيهَا فَهِيَ لَكَ عِنْدِي مُدْخَرَةٌ، وَكُلُّ
سَاعَةٍ لَا تَذْكُرُنِي فِيهَا فَهِيَ مِنْكَ ضَائِعَةٌ.

جبرئیل ﷺ بر من فرود آمد و گفت: ای محمد!
پروردگارت به تو سلام می‌رساند و می‌فرماید:
هر لحظه‌ای که در آن [مرا] یاد می‌کنی، آن
لحظه برای تو در نزد من ذخیره می‌شود و هر
لحظه‌ای که در آن یاد من نکنی، آن لحظه از تو
تباه شده است.

غفلت ابلیس

— قال علی رضی اللہ عنہ:

— كُلُّ مَا أَلْهَىٰ عَنِ ذِكْرِ اللَّهِ فَهُوَ مِنْ إِبْلِيسَ.

— هر آنچه از یاد خدا غافل گرداند، از ابلیس است.

— قَالَ عَلِيُّ عليه السلام - فِي قَوْلِهِ تَعَالَى: «نَسُوا اللَّهَ فَنَسِيَهُمْ» -:

— إِنَّمَا يَعْنِي نَسُوا اللَّهَ فِي دَارِ الدُّنْيَا، لَمْ يَعْمَلُوا
بِطَاعَتِهِ، فَنَسِيَهُمْ فِي الآخِرَةِ؛ أَيْ لَمْ يَجْعَلْ لَهُمْ
مِنْ ثَوَابِهِ شَيْئاً فَصَارُوا مَنْسِيِينَ مِنَ الْخَيْرِ.

— امام علی عليه السلام - درباره‌ی این سخن خدای متعال
که می‌فرماید: «خدا را فراموش کردند و خدا
هم آنان را فراموش کرد» - فرمود:
یعنی آنان در سرای دنیا، خدا را فراموش کردند
و طاعتش ننمودند، و خدا هم در آخرت، آنان
را فراموش کرد؛ یعنی در پاداش خود، بهره‌ای
برای آنان قرار نداد و در زمره‌ی فراموش
شدگان از خیر در آمدند.

کیفر درونی

— قَالَ الصَّادِقُ عليه السلام:

— أَوْحَى اللَّهُ إِلَى دَاوُدَ عليه السلام: إِنَّ أَهْوَنَ مَا أَنَا صَانِعٌ يَعْبدُ غَيْرِ عَامِلٍ بَعْلَمِهِ، مِنْ سَبْعِينَ عَشْرَةَ بَاطِنِيَّةً؛ أَنْ أُخْرِجَ مِنْ قَلْبِهِ حَلَاوَةَ ذِكْرِي.

— خداوند به داود عليه السلام وحی فرمود که: از میان هفتاد کیفر درونی، با بنده‌ای که به علمش عمل نمی‌کند، کمترین کاری که می‌کنم، این است که شیرینی یادم را از دلش بیرون می‌برم.

کوردرل ۳۵

قَالَ عَلِيُّ ؑ:

مَنْ نَسِيَ اللَّهَ سُبْحَانَهُ، أَنْسَاهُ اللَّهُ نَفْسَهُ وَ
أَعْمَى قَلْبَهُ.

هر که خدای سبحان را فراموش کند؛ خداوند،
خود او را از یادش می‌برد و دلش را کور
می‌گرداند.

قَالَ الصَّادِقُ عليه السلام:

- لَا يَتَمَكَّنُ الشَّيْطَانُ بِالْوَسْوَسَةِ مِنَ الْعَبْدِ إِلَّا —
وَقَدْ أَعْرَضَ عَنِ ذِكْرِ اللَّهِ، وَاسْتَهَانَ بِأَمْرِهِ، وَ
أَسْكَنَ إِلَى نَهْيِهِ، وَنَسِيَ إِطْلَاعَهُ عَلَى سِرِّهِ.

- شیطان نمی تواند بنده را وسوسه کند؛ مگر آن که او از یاد خدا روی گردانیده، فرمان او را سبک شمرده باشد و نهی او را مرتکب شود و آگاه بودن خداوند از نهان و درون وی را فراموش کرده باشد.

۳۷ قساوت قلب

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ:

لَا تُكْثِرُوا الْكَلَامَ بِغَيْرِ ذِكْرِ اللَّهِ؛ فَإِنَّ كَثْرَةَ
الْكَلَامِ بِغَيْرِ ذِكْرِ اللَّهِ قَسْوَةٌ لِلْقَلْبِ، وَإِنَّ
أَبْعَدَ النَّاسِ مِنَ اللَّهِ الْقَلْبُ الْقَاسِي.

در غیر یاد خدا پُرگویی نکنید؛ زیرا پُرگویی در
غیر یاد خدا، سنگ‌دلی می‌آورد و همانا دورترین
مردم از خداوند، شخص سنگدل است.

مجلسِ حسرت

قَالَ الصَّادِقُ عليه السلام:

مَا اجْتَمَعَ فِي مَجْلِسٍ قَوْمٌ لَمْ يُذْكَرُوا اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ
وَلَمْ يَذْكَرُونَا، إِلَّا كَانَ ذَلِكَ الْمَجْلِسُ حَسْرَةً
عَلَيْهِمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ.

هرگاه گروهی در مجلسی گرد آیند و از خداوند
عزوجل و از ما یاد نکنند؛ آن مجلس، در روز
قیامت، مایه‌ی افسوس آنان می‌شود.

قَالَ عَلِيُّ ؑ:

إِلَهِي إِنَّهُ مَنْ لَمْ يَشْغَلْهُ الْوُلُوعُ بِذِكْرِكَ، وَ
لَمْ يَزُوهِ السَّفَرُ بِقُرْبِكَ، كَانَتْ حَيَاتُهُ عَلَيْهِ
مَيْتَةً، وَ مَيِّتُهُ عَلَيْهِ حَسْرَةً.

معبودا! همانا هر کس را که شوق و علاقه‌ی
شدید به یادت سرگرمش نسازد و سفر به
قرب و نزدیکی‌ات به کناره‌گیری‌اش وا ندارد؛
زندگی‌اش مرگ و مرگش حسرت برای او
خواهد بود.

۴۰

مرگِ قلب

— قَالَ الصَّادِقُ عليه السلام:

— فِيمَا نَاجَى اللَّهُ بِهِ مُوسَى عليه السلام قَالَ: يَا مُوسَى،
لَا تَنْسِنِي عَلَى كُلِّ حَالٍ؛ فَإِنَّ نِسْيَانِي يُمِيتُ
الْقَلْبَ.

— از جمله سخنان نجوا آمیزی که خدا با موسی عليه السلام گفت، این بود که: ای موسی! مرا در هیچ حال، فراموش مکن؛ زیرا فراموش کردن من، دل را می میراند.

مجموعه گل

- مؤمن - حُسن ظن
  - صبر - سوء ظن
  - گناه - لقمه
  - صله‌ی رحم - همنشین
  - توبه - جلوه‌ی جلال
  - راستگویی - جلوه‌ی جمال
  - سخاوت و انفاق - راه و همراه
  - خوف و رجاء - برکت
  - ذکر - همسایه
  - اخلاص - بلا
  - توکل - سکوت و کلام
  - دروغ - نماز شب
  - فرزندان - حب اهل بیت علیهم‌السلام
  - نماز - معیارها
  - حیا - نشاط و غم
  - ازدواج - حُسن خُلق
  - ادب - دو گوهر
  - انتظار فرج - تهذیب
  - غدیر - ساده‌زیستی
  - معاشرت - کلام وحی
-